

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

دوره آموزشی "سواد اطلاعاتی مقدماتی"

۱۹ لغایت ۲۰ اردیبهشت ۱۳۸۶

مستندات اجرا

مجری: دکتر یزدان منصوریان

ناظر: منصور شیدائی

گردآوری مستندات: علی اسدی

فهرست

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۲.....	بخش اول معرفی و مشخصات دوره آموزشی
۴.....	بخش دوم فعالیتهای قبل از اجرای دوره آموزشی
۴.....	برنامه ریزی دوره
۵.....	ثبت نام در دوره
۶.....	فعالتهای قبل از اجرای دوره
۷.....	بخش سوم فعالیتهای حین اجرای دوره
۷.....	فعالتهای انجام شده در حین اجرای دوره
۸.....	بخش چهارم فعالیتهای پس از اجرای دوره
۸.....	فعالتهای انجام شده پس از اجرای دوره
۱۰.....	گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز
۱۲.....	گزارش ارزیابی مربی دوره
۱۶.....	گزارش ارزیابی نهائی دوره
۲۱.....	محتوای دوره آموزشی
۳۸.....	پیوست ها

فهرست جدول ها

- جدول ۱- معرفی و مشخصات دوره آموزشی ۳
- جدول ۲- برنامه ریزی دوره آموزشی ۴
- جدول ۳- فعالیتهای ثبت نام در دوره ۵
- جدول ۴- فعالیتهای قبل از اجرای دوره ۶
- جدول ۵- فعالیتهای انجام شده در حین اجرای دوره ۷
- جدول ۶- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره ۸
- جدول ۷- گزارش مالی دوره ۹

مقدمه

گزارش حاضر دوره آموزشی "سواد اطلاعاتی مقدماتی" که در تاریخ ۱۳۸۶/۲/۱۹ تا ۱۳۸۶/۲/۲۰ ویژه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی در محل مدیریت آموزش پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران برگزار گردیده است را معرفی می‌کند، که شامل معرفی و مشخصات دوره آموزشی، فعالیتهای قبل از اجرای دوره آموزشی، در حین اجرای دوره، پس از اجرای دوره، گزارش مالی دوره و بررسی نظرات شرکت کنندگان نسبت به، کیفیت دوره در هر روز، به مربی دوره و ارزیابی نهائی دوره می‌باشد. در پایان گزارش نیز متن دوره و پیوست های مربوطه ارائه شده است.

بخش اول

معرفی و مشخصات دوره آموزشی

۱- عنوان دوره آموزشی:

"سواد اطلاعاتی مقدماتی"

۲- کد دوره: ۸۶۴/۱

۳- مدرس دوره: دکتر یزدان منصوریان

۴- اهداف دوره:

۴-۱ تعریف سواد اطلاعاتی بر اساس مرور پژوهشها و معرفی بخشهای مختلف آن؛

۴-۲ چگونگی تعیین درجه نیاز به اطلاعات و تبیین اهمیت آن؛

۴-۳ چگونگی دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی؛

۴-۴ آموزش مهارت‌های لازم برای ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها؛

۴-۵ اطلاع از ملاحظات قانونی، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه)؛

۵- تعداد شرکت کنندگان در دوره:

تعداد شرکت کنندگان در این دوره ۱۰ نفر شامل، کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی می باشد.

۶- محل برگزاری دوره:

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران.

۷- تاریخ شروع و خاتمه دوره:

۱۳۸۶/۲/۱۹ لغایت ۱۳۸۶/۲/۲۰

۸- طول دوره: ۱۶ ساعت.

۹- شرایط ورود به دوره:

ویژه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی، می باشد.

۱۰- هزینه شرکت در دوره: ۶۰۰۰۰۰ ریال برای هر نفر

۱۱- تسهیلات دوره:

۱۱-۱ پذیرایی

۱۱-۲ نهار

۱۱-۳ گواهی حضور

جدول ۱- معرفی و مشخصات دوره آموزشی

عنوان دوره آموزشی	کد دوره	مدرس دوره	اهداف دوره	تعداد شرکت کنندة (نفر)		محل برگزاری دوره	تاریخ		طول دوره (ساعت)	شرایط ورود به دوره	هزینه شرکت در دوره (ریال)	تسهیلات دوره
				پژوهشگاه	سایر سازمانها		شروع	خاتمه				
سواد اطلاعاتی مقدماتی	۸۶۴/۱	دکتر یزدان منصوریان	۱ تعریف سواد اطلاعاتی بر اساس مرور پژوهشها و معرفی بخشهای مختلف آن. ۲ چگونگی تعیین درجه نیاز به اطلاعات و تبیین اهمیت آن، ۳ چگونگی دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی، ۴ آموزش مهارتهای لازم برای ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها، ۵ اطلاع از ملاحظات قانون، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه).	-	۱۰	پژوهشگاه اطلاعات و مدارك علمی ایران	۸۶/۲/۱۹	۸۶/۲/۲۰	۱۶	ویژه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه ها و موسسه های پژوهشی، می باشد.	۶۰.۰۰۰	- پذیرایی - نهار - گواهی حضور
				جمع: ۱۰ نفر								

بخش دوم فعالتهای قبل از اجرای دوره

۱- برنامه ریزی دوره:

- ۱-۱ ارسال و دریافت کاربرگ پیشنهاد دوره.
- ۱-۲ بررسی و تأیید فرم پیشنهاد دوره.
- ۱-۳ تدوین قرارداد دوره.
- ۱-۴ نهایی شدن قرارداد دوره.
- ۱-۵ اطلاعیه برگزاری دوره.
- ۱-۶ برنامه ریزی زمانبندی اجرای دوره با هماهنگی مجری دوره.

جدول ۲- برنامه ریزی دوره آموزشی

فعالیت	وضعیت
ارسال و دریافت کاربرگ پیشنهاد دوره	انجام شده
بررسی و تأیید فرم پیشنهاد دوره	انجام شده
تدوین قرارداد دوره	انجام شده
نهایی شدن قرارداد دوره	انجام شده
اطلاعیه برگزاری دوره	انجام شده
برنامه ریزی زمانبندی اجرای دوره با هماهنگی مجری دوره	انجام شده

۲- ثبت نام در دوره:

- ۱-۲ تماس با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در خصوص ارسال اطلاعیه دوره و اطمینان از صحت شماره‌های دورنگار آنها.
- ۲-۲ دورنگار اطلاعیه به ۲۰۰ دانشگاه و مراکز اطلاع‌رسانی.
- ۳-۲ فرستادن اطلاعیه دوره های آموزشی به پست الکترونیکی کتابداران (lis-ir@ferdowsi.um.ac.ir).
- ۴-۲ پیگیری ایمیل آموزش و پاسخ به پرسشهای مطرح شده.
- ۵-۲ دریافت و بایگانی دورنگار های رسیده به مدیریت آموزش.
- ۶-۲ پاسخ به سؤالات ضبط شده در خارج از ساعات اداری توسط منشی تلفنی دستگاه دورنگار.
- ۷-۲ ثبت نام از شرکت کنندگان ، تکمیل و بایگانی مدارک آنها.

جدول ۳- فعالیتهای ثبت نام در دوره

فعالیت	وضعیت
تماس با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در خصوص ارسال اطلاعیه دوره و اطمینان از صحت شماره‌های دورنگار آنها	انجام شده
دورنگار اطلاعیه به ۲۰۰ دانشگاه و مراکز اطلاع‌رسانی	انجام شده
فرستادن اطلاعیه دوره های آموزشی به پست الکترونیکی کتابداران lis-ir@ferdowsi.um.ac.ir	انجام شده
پیگیری ایمیل آموزش و پاسخ به پرسشهای مطرح شده	انجام شده
دریافت و بایگانی دورنگار های رسیده به مدیریت آموزش	انجام شده
پاسخ به سؤالات ضبط شده در خارج از ساعات اداری توسط منشی تلفنی دستگاه دورنگار	انجام شده
ثبت نام از شرکت کنندگان ، تکمیل و بایگانی مدارک آنها	انجام شده

۳- فعالیتهای قبل از اجرای دوره:

- ۱-۳ تهیه نامه پذیرایی و تأیید آن توسط مدیر آموزش و معاون اداری و مالی پژوهشگاه .
- ۲-۳ ارجاع رونوشت نامه به؛ کارپرداز ی جهت تهیه لوازم پذیرای ،امور رفاهی جهت تهیه غذا و مدیر ساختمان جهت هماهنگی با نگهبانی درب ورودی .
- ۳-۳ هماهنگی با مدرس دوره در خصوص تجهیزات مورد نیاز خود جهت برگزاری دوره .
- ۴-۳ هماهنگی با مدرس دوره در خصوص کتب و جزواتی که به شرکت کننده گان در طول دوره داده خواهد شد.
- ۵-۳ آماده کردن تجهیزات مورد نیاز مدرس دوره (لب تاب ، وغیره) .
- ۶-۳ تهیه کپی از مدارک و جزواتی که به شرکت کنندگان در طول دوره داده خواهد شد (حدوداً ۴۷۰ برگ)
- ۷-۳ آماده کردن و چک کردن محل برگزاری دوره شامل: وضعیت بهداشت و تمیزی، فضای کافی کلاسی، چیدمان صندلیها در کلاس، کیفیت تجهیزات روشنایی، تعیین محل پذیرایی و ناهار .
- ۸-۳ پیگیری تهیه لوازم و مواد پذیرایی و آماده کردن آن در روز پذیرایی.

جدول ۴- فعالیتهای قبل از اجرای دوره

وضعیت	فعالیت
انجام شده	تهیه نامه پذیرایی و تأیید آن توسط مدیر آموزش و معاون اداری و مالی پژوهشگاه
انجام شده	ارجاع رونوشت نامه به؛ کارپرداز ی جهت تهیه لوازم پذیرای ،امور رفاهی جهت تهیه غذا و مدیر ساختمان جهت هماهنگی با نگهبانی درب ورودی
انجام شده	هماهنگ با مدرس دوره در خصوص تجهیزات مورد نیاز خود جهت برگزاری دوره
انجام شده	هماهنگی با مدرس دوره در خصوص کتب و جزواتی که به شرکت کننده گان در طول دوره داده خواهد شد
انجام شده	آماده کردن تجهیزات مورد نیاز مدرس دوره (لب تاب ، وغیره)
انجام شده	تهیه کپی از مدارک و جزواتی که به شرکت کنندگان در طول دوره داده خواهد شد (حدوداً ۴۷۰ برگ)
انجام شده	آماده کردن و چک کردن محل برگزاری دوره شامل: وضعیت بهداشت و تمیزی، فضای کافی کلاسی، چیدمان صندلیها در کلاس، کیفیت تجهیزات روشنایی، تعیین محل پذیرایی و ناهار
انجام شده	پیگیری تهیه لوازم و مواد پذیرایی و آماده کردن آن در روز پذیرایی

بخش سوم
فعالیت‌های حین اجرای دوره

۱- فعالیت‌های انجام شده در حین اجرای دوره:

- ۱- ۱ راهنمایی شرکت کننده گان برای رجوع به محل برگزاری دوره ، محل پذیرایی و سالن غذا خوری.
- ۱- ۲ توزیع پرسشنامه‌های ارزیابی و جزوهای آموزشی در بین شرکت کنندگان در دوره.
- ۱- ۳ راهنمایی شرکت کنندگان در خصوص دوره‌های گذشته و آتی.

جدول ۵- فعالیت‌های انجام شده در حین اجرای دوره

وضعیت	فعالیت
انجام شده	راهنمایی شرکت کننده گان برای رجوع به محل برگزاری دوره ، محل پذیرایی و سالن غذا خوری
انجام شده	توزیع پرسشنامه‌های ارزیابی و جزوهای آموزشی در بین شرکت کنندگان در دوره
انجام شده	راهنمایی شرکت کنندگان در خصوص دوره‌های گذشته و آتی

بخش چهارم

فعالیت‌های پس از اجرای دوره

۱- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره:

- ۱-۱ صدور گواهینامه برای شرکت کننده گان در دوره (۱۰ برگ).
- ۱-۲ تحویل گواهینامه‌های صادر شده به شرکت کنندگان یا ارسال پستی.
- ۱-۳ آماده کردن گزارش مالی و ارسال آن به معاونت اداری و مالی.
- ۱-۴ ورود داده‌های پرسشنامه‌های ارزیابی دوره در نرم افزار آماری SPSS.
- ۱-۵ تحلیل و گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز ، مربی دوره و نهایی دوره.
- ۱-۶ تهیه نامه تقدیر تشکر از مربی و مجریان دوره.
- ۱-۷ آماده کردن گزارش و مستند سازی از دوره.

جدول ۶- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره

فعالیت	وضعیت
صدور گواهینامه برای شرکت کننده گان در دوره (۱۰ برگ)	انجام شده
تحویل گواهینامه‌های صادر شده به شرکت کنندگان یا ارسال پستی	انجام شده
آماده کردن گزارش مالی و ارسال آن به معاونت اداری و مالی	انجام شده
ورود داده‌های پرسشنامه‌های ارزیابی دوره در نرم افزار آماری SPSS	انجام شده
تحلیل و گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز ، مربی دوره و نهایی دوره	انجام شده
تهیه نامه تقدیر تشکر از مربی و مجریان دوره	انجام شده
آماده کردن گزارش و مستند سازی از دوره	در دست انجام

جدول ۷- گزارش مالی دوره

ردیف	نام و نام خانوادگی	نقش و محل خدمت	مبلغ پایه (ریال)	درصد تخفیف	دریافتی (ریال)	شماره فیش	تاریخ واریز
۱	پرویز سلمانی	بنیاد دایره المعارف فارسی	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۲۳۴۷۱۵ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۶
۲	مینا طالقانی	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۶۱۰۷۱۹ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۹
۳	فرشته سید اشرف سلیمانی	دانشگاه هنر	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۴۱۰۶۸۳ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۰
۴	محمد رضا اکبری	دانشکده صنعت هواپیمایی کشوری	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۹۸۹۷۲۳ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۶
۵	حاجیه نظیری آستانه	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۶۱۰۴۷۲ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۷
۶	پریچهر آقا سید جوادی	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۷۷۷۲۸ الف / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۸
۷	مریم موسوی	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۶۱۰۶۳۶ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۷
۸	آمنه پورآقایی	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۶۱۰۴۷۴ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۷
۹	محمد سروری	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۶۱۰۴۷۳ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۷
۱۰	کبری رئوفی	دانشگاه تربیت معلم	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۸۹۹۶۶۷ ب / بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۸
جمع کل			۶,۰۰۰,۰۰۰		۶,۰۰۰,۰۰۰		

گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز

- ۱- در جلسه / جلسات امروز چه چیزی علاقه شما را جلب کرد؟
از ۱۰ شرکت کننده در دوره که همگی به این سوال جواب دادند جوابها به شرح زیر می باشند:
 ۱. مطالب جدید خصوصا در ارتباط در اینترنت و سایتها (روز آمد بودن مطالب)، (۴ نفر)
 ۲. آشنایی با امکانات جدیدی در جستجوی پیشرفته موتور جستجوی google
 ۳. آشنایی با مهارت های کاربردی در استفاده بهتر از وب و اینترنت
 ۴. محورهای آموزشی پژوهش مدار
 ۵. دانش و آگاهی مدرس
 ۶. یادگیری عملی مطالب
 ۷. یادآوری اطلاعات گذشته و افزون شدن اطلاعات به آنها
 ۸. همه چیز بسیار خوب بود
 ۹. تنوع کلاس و کارآمد بودن مطالب

- ۲- در جلسه / جلسات امروز چه چیزی بر خلاف میل شما بود؟
از ۱۰ شرکت کننده در دوره ۷ نفر به این سوال پاسخ داده اند پاسخها به شرح زیر بوده است:
 ۱. با توجه به حجم اطلاعاتی این درس وقت و زمان در نظر گرفته شده اندک است (۳ نفر)
 ۲. هزینه کلاس (۲ نفر)
 ۳. ندادن چای بعد از ناهار
 ۴. کلاس از لحاظ سیستم تهویه مناسب نبود

- ۳- به نظر شما برای بهبود دوره های بعدی چه تغییراتی باید صورت گیرد؟
از ۱۰ شرکت کننده در دوره همه افراد به این سوال پاسخ داده اند پاسخها به شرح زیر بوده است:
 ۱. اختصاص رایانه به هر شرکت کننده برای انجام کار عملی (۲ نفر)
 ۲. کلاسها در ساعتهای بیشتری برگزار گردد
 ۳. هزینه از طرف خود سازمانها پرداخت گردد
 ۴. از فشرده بودن مطالب کاسته شود
 ۵. مطالب منسجم تر باشد
 ۶. برگزاری آزمون ضرورتی ندارد
 ۷. هزینه ها را کم و مدت دوره را زیاد کنید
 ۸. اطلاع رسانی ضعیف بود

۹. ساعت کلاسها کمتر شود چون از صبح تا بعد از ظهر خسته کننده است

۴- بر اساس ارزشیابی شما، بطور کلی دوره آموزشی تا این مرحله از چه سطحی برخوردار بوده است؟

عالی=۱ خوب=۲ متوسط=۳ ضعیف=۴ خیلی ضعیف=۵

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ نفر میانگین= ۱/۹۵ مد= ۲

از دیدگاه شرکت کنندگان دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی؛ در کل از سطح خوبی برخوردار بوده است. اختصاص وقت زیاد، فضای آموزشی مناسبتر، اطلاع رسانی مناسب تر، پذیرایی مناسبتر و بهتر برای استفاده در کلاس از مسائلی است که باید توجه بیشتری به آنها شود. تسلط و علاقه مدرس دوره، تنوع کلاس و کارآمد بودن مطالب، یادگیری عملی مطالب، محورهای آموزشی پژوهش مدار، آشنایی با مهارتهای کاربردی در استفاده بهتر از اینترنت، آشنایی با امکانات جدیدی در جستجوی پیشرفته موتور جستجوی Google، روز آمد بودن مطالب از نکات مثبتی است که در این فرم و فرمهای ارزیابی مشابه به آنها اشاره شده است.

گزارش ارزیابی مربی دوره

خیلی زیاد = ۵ زیاد = ۴ متوسط = ۳ کم = ۲ خیلی کم = ۱ بی پاسخ = ۰

۱- از ابتدای دوره تا چه حد توسط مربی در شما علاقه و انگیزه ایجاد شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۷۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در کل مربی دوره مذکور تا حد زیادی توانسته است در آنها علاقه و انگیزه ایجاد کند.

۲- تا چه حد این علاقه در طی دوره در شما حفظ شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۴۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در کل علاقه به دوره تا حد بالایی در آنها حفظ شده است

۳- تا چه حد اهداف دوره آموزشی برای شما تبیین شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۱ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در کل اهداف دوره در حد زیادی برای آنها تبیین شده است.

۴- چه میزان تنوع در مطالب ارائه شده وجود داشت؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۰۲ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در کل مطالب از تنوع بالایی برخوردار بوده اند.

۵- تا چه حد فعالیت ها به صورت گروهی انجام می شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۷۴ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی فعالیتهای کلاسی تا حد زیادی بصورت گروهی برگزار می شد.

۶- تا چه حد فعالیت های عملی صورت می گرفتند؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۲۲ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در حدی زیادی فعالیت های عملی صورت می گرفت.

۷- کیفیت استفاده از این فعالیت های عملی در چه حدی بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۸۱ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی کیفیت استفاده از این فعالیت‌های عملی در حد بالایی بوده است.

۸- تا چه حد از شیوه مباحثه استفاده می‌شد؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۳۲ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی از روش مباحثه استفاده زیادی به عمل آمد.

۹- تا چه حد از وسایل سمعی - بصری استفاده می‌شد؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۴۱ مد: ۵
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در حد بالایی در وسایل سمعی - بصری استفاده گردید.

۱۰- تا چه حد وسایل مورد استفاده به مباحث ارائه شده مربوط بود؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۲ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در وب تا حدی بالاتر از متوسط وسایل مورد استفاده به مباحث ارائه شده مربوط بود.

۱۱- آیا وسایل سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت کافی برخوردار بود؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۷۵ مد: ۳
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در حدی بالاتر از متوسط وسایل سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت بالایی برخوردار بود.

۱۲- مربی تا چه حد به موضوع تسلط داشت؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۹۲ مد: ۵
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی تا حد بسیار زیادی به موضوع تسلط داشت.

۱۳- تا چه حد بیان مربی دوره آموزشی قابل فهم بود؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۶۰ مد: ۵
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی بیان مربی تا حد زیادی قابل فهم بود.

۱۴- مربی تا چه میزان خود به مطالب ارائه شده، اشتیاق و علاقه نشان می‌داد؟
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۷۱ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی خود مربی تا حد خیلی زیادی به مطالب ارائه شده، اشتیاق و علاقه نشان می داد.

۱۵- تا چه حد امکان پرسش برای گروه فراهم بود؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۷۶ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی در حد بسیار زیادی امکان پرسش و پاسخ فراهم بود.

۱۶- تا چه میزان پاسخ های ارائه شده به پرسش های گروه ابهامات را رفع می کرد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۴۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی پاسخ های ارائه شده به پرسش های گروه در حد زیادی ابهامات را رفع می کرد.

۱۷- مربی تا چه میزان برای تمرکز حواس شما در کلاس تلاش می کرد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۲۸ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی تا حدی بالایی در ایجاد تمرکز حواس در آنها موفق بوده است.

۱۸- نقش مربی را در مطالبی که آموخته اید چه مقدار بر آورد می کنید؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۶۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی نقش مربی در یادگیری آنها زیاد بوده است.

۱۹- مربی تا چه میزان از مهارت های ارتباطی برخوردار بود؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۵۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی از مهارت های ارتباطی بالایی برخوردار بود.

۲۰- تا چه حد ارائه مطالب توسط مربی از نظم و پیوستگی برخوردار بود؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۳۲ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مطالب ارائه شده از سوی مربی از نظم و پیوستگی زیادی برخوردار بود.

۲۱- تا چه حد مربی از میزان یادگیری شما ارزشیابی به عمل آورد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۸ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی در حد زیادی از یادگیری آنها ارزشیابی به عمل می‌آورد.

۲۲- تا چه میزان مربی از شواهد و مثالهای مرتبط با محتوا و متناسب با مخاطبان استفاده می‌کرد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۵۸ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی تا حد زیادی از شواهد و مثالهای مرتبط با محتوا و متناسب با مخاطبان استفاده می‌کرد.

۲۳- مربی تا چه میزان از توانایی مدیریت کلاس (مدیریت بحثها، زمان، ارتباط و احترام متقابل، مشارکت دادن تمامی شرکت کنندگان و تسهیل یادگیری) برخوردار بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۶۱ مد: ۴

سوال آخر سوالی کلی است که تا حد زیادی موفقیت مربی را در اجرای تدریس موثر نشان می‌دهد از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مربی تا حد زیادی از توانایی مدیریت کلاس برخوردار بوده است.

اگر بخواهیم ارزیابی کلی از مربی دوره و موفقیت وی در تدریس این دوره از دیدگاه شرکت کنندگان داشته باشیم می‌توان گفت مربی دوره از مهارت تدریس بسیار بالایی برخوردار بوده و توانسته است نقش خود را به خوبی ایفا کند. همچنین در موضوع مورد تدریس دارای تخصص و تسلط بوده است. در صورتی که بخواهیم با توجه به نظرات شرکت کنندگان پیشنهاداتی به مربی دوره ارائه کنیم می‌توان گفت مورد زیر نسبت به سایر موارد نیاز به توجه بیشتری دارد تا بتوانیم اینچنین دوره‌هایی را از برگزاری در حد بسیار مطلوب به برگزاری در حد عالی برسانیم:

میزان استفاده از وسایل سمعی-بصری، و کیفیت وسایل سمعی-بصری نیز از مواردی است که هم به امکانات مدیریت آموزش و هم به آزمایش نشدن آنها حداقل یک روز قبل از دوره مربوط می‌شود. همچنین محدودیت زمان و عدم هماهنگی کامل مسئول اجرای دوره با مربی دوره در مورد نوع و کیفیت مواد سمعی و بصری قبل از برگزاری دوره می‌تواند از دلایل استفاده کم و یا وجود مواد آموزشی با کیفیت پایین باشد. که باید این موارد مد نظر قرار گیرند.

در کل با توجه به مطلوبیت برگزاری دوره توسط مربی به نظر می‌رسد دوره‌های بعدی بتوانند در حد عالی ارزیابی شوند همچنین قابل ذکر است مواردی که عمده‌تا مرتبط با ویژگیهای خود مربی دوره می‌باشند (همانند توانایی مدیریت کلاس توسط مربی، تسلط به موضوع، مهارتهای ارتباطی و غیره) از مطلوبیت بسیار زیادی برخوردار بوده است. شرکت کنندگان دوره را مفید و موثر اعلام کرده، به آن علاقه نشان داده‌اند و دوره را برای استفاده در محیط شغلی خود موثر دانسته‌اند.

گزارش ارزیابی نهائی دوره

بسیار مطلوب = ۵ مطلوب = ۴ مطلوبیت متوسط = ۳ نا مطلوب = ۲ بسیار نامطلوب = ۱

۱ - وضوح اهداف دوره برای شما

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۵ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی وضوح اهداف دوره برایشان در حدی بالاتر از متوسط مطلوب بوده است.

۲ - کیفیت بحث‌های گروهی در طول دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۵۴ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی کیفیت بحث‌های گروهی در طول دوره مطلوب بوده است.

۳ - کیفیت کارهای گروهی ارائه شده در طول دوره (در صورتیکه کار گروهی در طول دوره خود نداشته‌اید در کلیه ستونها علامت “-” بگذارید.)

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۴۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی کارهای گروهی ارائه شده در طول دوره در حد متوسطی مطلوب بوده است.

۴ - فرصت برای مشارکت در مباحثات

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۶۳ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی فرصت برای مشارکت در مباحثات مطلوب بوده است.

۵ - ارتباط بحث‌های گروهی به نیاز شما

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب ارتباط بحث‌های گروهی به نیاز آنها مطلوب بوده است.

۶ - مناسب بودن تمرین‌ها و تکالیف در طول دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۹ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی تمرین‌ها و تکالیف در طول

دوره مطلوب بوده است.

۷ - اثربخشی جدول زمان‌بندی ارائه مطالب

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۴ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی زمان‌بندی ارائه مطالب مطلوب بوده است.

۸ - رعایت جدول زمان‌بندی جلسات آموزشی

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۱ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی رعایت جدول زمان‌بندی جلسات آموزشی مطلوب بوده است.

۹ - مناسب بودن تسهیلات مکان برگزاری

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۹۱ مد: ۳

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی تسهیلات مکان برگزاری تا حدودی مطلوب بوده اند.

۱۰ - کیفیت تجهیزات سمعی - بصری مورد استفاده

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۵۶ مد: ۳

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی تجهیزات سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۱ - کیفیت مواد آموزشی عرضه شده

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۱۳ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مواد آموزشی عرضه شده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۲ - کیفیت مواد کمک آموزشی مورد استفاده

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۸۶ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی مواد کمک آموزشی مورد استفاده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۳- کیفیت پذیرایی و ناهار

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۳۱ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب پذیرایی و ناهار از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده است.

۱۴- کیفیت اطلاع رسانی برای ثبت نام

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۳/۱۸ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی اطلاع رسانی و ثبت نام از کیفیت متوسطی برخوردار بوده اند.

۱۵- نحوه برخورد مسئولین برگزاری دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۴/۴۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی نحوه برخورد مسئولین برگزاری دوره بسیار مطلوب بوده است.

۱۶- آیا انتظارات شما در این دوره آموزشی برآورده شده است ؟

بلی = ۲ خیر = ۱

تعداد پاسخ دهندگان: ۱۰ میانگین: ۱/۹۴ مد: ۲

در کل شرکت کنندگان در دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی اعلام کرده اند که دوره برگزار شده توانسته است انتظارات آنها را برآورد کند.

اغلب شرکت کنندگان به سوالات تشریحی پرسیده شده جواب نداده اند با این حال در ادامه به جمع بندی جوابهای داده شده به این سوالات می پردازیم:

۱۷- کدام نیازهای کاری (یا حرفه ای) شما می تواند توسط این دوره برآورده شود که به آنها پرداخته نشد؟
۱. کار عملی با کامپیوتر

۱۸- آیا در حال حاضر احساس خاصی در مورد تغییراتی که در نتیجه این دوره در رفتار کاری شما به وجود خواهد آمد، دارید؟ (لطفاً توضیح دهید)

۱. هر آموزش اطلاعات و دانش جدیدی ایجاد میکند و سواد اطلاعاتی فرد را ارتقا میدهد
۲. با شرکت در این دوره به منابع بهتری برای پاسخ به نیازهای خود و ارباب رجوع دسترسی می‌یابم.
۳. با داشتن سواد اطلاعاتی هم مستقلتر میتوانیم به یافته‌ای که می‌خواهیم برسیم و هم بهتر می‌توانیم دیگران را راهنمایی کنیم.

۱۹- فهرست جلساتی را که بهترین (مفیدترین) و بدترین (بی‌فایده‌ترین) جلسات بوده‌اند، بنویسید.
از ۱۱ نفر شرکت کننده ۲ نفر به این سوال جواب دادند و این دو نفر هر دو جلسات روز دوم، و یکی از آن دو جلسات اول و دوم روز اول را مفید تر دانسته‌اند.
مفید ترین جلسات به ترتیب: همه جلسات (به‌خصوص جلسات عملی) مفید بوده‌اند. (۳ نفر)
بی‌فایده ترین جلسات به ترتیب:

۲۰- به نظر شما نقاط قوت این دوره کدامند؟

۱. رفتار و حسن برخورد استاد
۲. تبحر استاد در ارائه مطالب
۳. تازگی و تنوع مطالب
۴. کارگاهی بودن
۵. احاطه عالی استاد به موضوع بحث
۶. استفاده از امکانات سمعی و بصری و اینترنتی

۲۱- به نظر شما نقاط ضعف این دوره کدامند؟

۱. باید برای شرکت کنندگان در دوره کامپیوتر در نظر گرفته شود (۳ نفر)

۲۲- آیا جنبه‌هایی وجود دارد که به نظر شما نیاز به بحث بیشتری داشته باشد؟ (لطفاً توضیح دهید)؛ عناوینی که به نظر شما باید به دوره آموزشی اضافه شوند را نام ببرید.

۱. کل مبحث نیاز به بحث و بررسی بیشتری دارد
۲. بخش کاربردی مباحث

۲۳- دوره‌های آموزشی دیگری را که در این زمینه مناسب می‌دانید، نام ببرید:

۱. سواد اطلاعاتی تخصصی

۲. بانکهای اطلاعاتی

۲۴- آیا یادگیریهای شما در این دوره قابلیت اجرایی در محیط کارتان دارند؟ موارد مهم آن را نام ببرید

۱. بله (۴ نفر)

۲. خیر

توضیحات: قابلیت‌های جستجوی بهتر اطلاعات، آشنایی با سایتهای جدید و موثر در برآورده کردن نیاز کاربران از موارد مهم کاربردی دوره در محیط کار اعلام شده اند.

۲۵- هر نوع توصیه و یا پیشنهاد دیگری را که به نظرتان می‌رسد، بنویسید:

۳. بله

۴. بله. به خصوص در مورد جستجوهای پیشرفته که در کلاس به خوبی توضیح داده میشد. ۲.

۵. بله. برای کمک به مراجعین در کتابخانه

۶. امکان ارزیابی و اعتبار سنجی منابع اطلاعاتی در اینترنت

با جمع بندی نظرات شرکت کنندگان نظر کلی که می توان گفت که در برگزاری دوره عوامل انسانی از قبیل مدرس دوره و مسئولان برگزاری دوره نقش و وظیفه خود را به خوبی انجام دادند و دوره برای شرکت کنندگان رضایت بخش، مورد علاقه و موثر بوده است. مسائل عمده‌ای که از دید شرکت کنندگان نیاز به توجه بیشتر دارند توجه بیشتر به کیفیت اطلاع رسانی، اختصاص کامپیوتر برای آموزش عملی شرکت کنندگان، فضای آموزشی و پذیرایی مناسبتر می‌باشد.

دوره آموزشی

سواد اطلاعاتی مقدماتی

مدرس: دکتر یزدان منصوریان

استادیار دانشگاه تربیت معلم تهران

E-mail: mansourian@tmu.ac.ir

URL: <http://dagda.shef.ac.uk/yazdan/>

Weblog: <http://invisibleweblog.blogspot.com>

محل برگزاری: پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

اردیبهشت ۱۳۸۶

فهرست مندرجات

.....	مقدمه
.....	رئوس مطلب
.....	تعریف سواد اطلاعاتی
.....	سایر سوادهای مرتبط با سواد اطلاعاتی
.....	هفت اصل سواد اطلاعاتی
.....	ویژگیهای یک فرد برخوردار از سواد اطلاعاتی
.....	عواملی که بر اهمیت سواد اطلاعاتی افزوده است
.....	استانداردهای سواد اطلاعاتی
.....	استاندارد اول: تشخیص نیاز اطلاعاتی
.....	استاندارد دوم: دستیابی به اطلاعات مورد نیاز
.....	استاندارد سوم: معیارهای نقد و ارزیابی منابع اطلاعاتی
.....	استاندارد چهارم: استفاده بهینه از منابع اطلاعاتی
.....	استاندارد پنجم: مبانی قانونی و اخلاقی استفاده از اطلاعات
.....	گفتار پایانی
.....	منابع فارسی
.....	منابع برای مطالعه بیشتر
.....	منابع لاتین

مقدمه

دسترسی به انبوهی از منابع اطلاعاتی متنوع همواره به معنی تامین نیازهای اطلاعاتی افراد و استفاده بهینه از اطلاعات نیست. با گسترده شدن دامنه تولید و عرضه اطلاعات گرچه امکاناتی ارزشمند و نوین در اختیار استفاده کنندگان منابع اطلاعاتی قرار گرفته، اما در عین حال آنان را نیز با چالشهایی در زمینه بهره‌مندی از اطلاعات موجود روبرو ساخته است. چالشهایی که گذر از آنها بیش از هر چیز به تجهیز استفاده‌کنندگان به دانش و بینش چگونگی استفاده بهینه از اطلاعات وابسته است.

همزمان با گسترش امکانات دستیابی افراد به منابع اطلاعاتی، اهمیت تجهیز استفاده‌کنندگان به مهارتهای لازم برای به کار بستن اطلاعات به دست آمده مطرح شد و هر روز اهمیت آن آشکارتر گردید. یکی از مفاهیم کلی که در مجموع به مهارتهای افراد برای بهره‌مندی موثر از اطلاعات دلالت دارد سواد اطلاعاتی^۱ است.

طی سالهای اخیر و پس از طرح جدی تر این موضوع و آشکار شدن اهمیت آن، به تدریج نقش عوامل مختلف در ایجاد، آموزش و گسترش سواد اطلاعاتی مورد توجه پژوهشگران و برنامه‌ریزان برنامه‌های آموزشی قرار گرفت. اهمیت آموزش و گسترش سواد اطلاعاتی در میان شهروندان جوامع امروز به حدی است که امروزه سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از ضروریات زندگی در قرن بیست و یکم مطرح است.

هدف از برگزاری این کارگاه آموزشی آشناسازی شرکت کنندگان با مفاهیم پایه در مورد سواد اطلاعاتی است. از آنجا که آشنایی با مهارتهای سواد اطلاعاتی برای تمام دانشجویان در سطوح مختلف تحصیلی ضروری است طیف گسترده‌ای از مخاطبین می‌توانند در این دوره شرکت کنند. با این حال، این دوره برای افرادی که با منابع اینترنتی بیشتر سرو کار دارند مفیدتر خواهد بود. از این رو شرکت در این دوره برای عموم کاربران وب از هر رشته مفید است.

رئوس مطلب

سر فصل مطالبی که در این کارگاه ارائه می‌شود بر اساس "استاندارد مهارت سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی" انجمن کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی امریکا (۲۰۰۰) تدوین شده است و شامل موارد ذیل است:

• تعریف سواد اطلاعاتی بر اساس مرور پژوهشها و معرفی بخشهای مختلف آن.

• چگونگی تعیین درجه نیاز به اطلاعات و تبیین اهمیت آن،

^۱. Informaiton Literacy

- چگونگی دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی،
- آموزش مهارت‌های لازم برای ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها،
- آموزش مهارت در ایجاد پیوندهای لازم بین اطلاعات برگرفته از منابع اطلاعاتی برگزیده و دانسته‌های قبلی خود،
- چگونگی بکارگیری و استفاده بهینه از اطلاعات به دست آمده برای انجام مقصود موردنظر،
- اطلاع از ملاحظات قانونی، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه).

تعریف سواد اطلاعاتی

طی دو دهه گذشته تعاریف متعددی در مورد سواد اطلاعاتی در متون مختلف ارائه شده است که در این جزوه به گزیده‌ای از این تعاریف اشاره می‌شود. وبر و جانسون که دو تن از پژوهشگران معروف در حوزه سواد اطلاعاتی محسوب می‌شوند، در سال ۲۰۰۲ در یکی از تازه‌ترین تعاریف سواد اطلاعاتی این مفهوم را به شرح زیر مطرح کردند:

سواد اطلاعاتی به معنای توانایی در اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی مناسب به منظور شناسایی اطلاعات مورد نیاز برای تامین نیازهای اطلاعاتی است. به طوری که دسترسی به اطلاعات مورد نظر به استفاده صحیح، اخلاقی و موثر از اطلاعات در جامعه منجر شود. اطلاعات مورد نیاز ممکن است از طریق هر کانال یا رسانه‌ای که میسر باشد به دست آید (وبر و جانسون، ۲۰۰۲). در این تعریف اشاره به قید استفاده صحیح، اخلاقی و موثر از اطلاعات در جامعه در واقع به معنای تاکید بر به کار بستن اطلاعات به دست آمده در چارچوب رعایت اصولی قانونی مثل حقوق پدید آورندگان و احترام به ملاحظات از این دست می‌باشد.

آدانسن و نردلی (۲۰۰۳) بر سه نوع اصلی از سواد اطلاعاتی تاکید کردند. آنها بر این باورند که تنها افرادی مجهز به سواد اطلاعاتی تلقی می‌شوند که واجد سه دسته از توانایی‌ها شامل توانایی‌های فنی (سواد رایانه‌ای)، توانایی‌های ذهنی (سواد عمومی یا سواد سنتی) و توانایی‌های ارتباطی، که معمولاً دو گروه قبلی را در بر می‌گیرد، باشند. آنها برای هر یک از این جنبه‌ها سطوح مختلفی از مبتدی تا عالی قایل هستند و سواد اطلاعاتی را به عنوان

مجموعی از این سه دسته ارزیابی می‌کنند. به بیان دیگر آدانسن و نردلی (۲۰۰۳) فردی را دارای سواد اطلاعاتی می‌شناسند که از مجموعه‌ای از این تواناییها برخوردار باشد نه فقط یکی از آنها.

نظری (۱۳۸۴) به نقل از «لینوکس» و «والکر» نیز با این رویکرد فرد باسواد اطلاعاتی را چنین تعریف می‌نماید:

«فردی باسواد اطلاعاتی است که از مهارت‌های انتقادی و تحلیل برای فرمولبندی پرسشهای پژوهش و ارزیابی نتایج برخوردار است و برای دستیابی به نیاز اطلاعاتی خود، مهارت‌های جستجو و دسترسی به طیف متنوعی از انواع اطلاعات را داراست. در حقیقت اکثر تعاریف حول محور گام‌های مربوط به تشخیص نیاز، طراحی استراتژی جستجو، گزینش منبع و بازپرسی، ارزیابی، تلفیق، و استفاده از اطلاعات دور می‌زنند».

در منبعی دیگر در همین زمینه زمانی (۱۳۸۲) با مرور نوشتارهای موجود در این زمینه سواد اطلاعاتی را به شرح ذیل تعریف می‌کند:

«سواد اطلاعاتی عبارتست از ایجاد توانایی در افراد تا بتوانند تشخیص دهند چه وقت به اطلاعات نیاز دارند. همچنین، توانایی ذخیره کردن اطلاعات، ارزشیابی و استفاده مؤثر از آن را در زمان نیاز داشته باشند. سواد اطلاعاتی در جامعه‌ای که دائم در معرض تغییرات فناوری و همچنین در معرض منابع اطلاعاتی بیشمار قرار دارد لازم به نظر می‌رسد. ظهور و پیشرفت فناوریهای گوناگون اطلاعاتی موجب شده تا هر فرد با انبوهی از اطلاعات در محل تحصیل، در محل کار و در زندگی روزمره روبرو گردد. این اطلاعات به وسیله کتابخانه‌ها، منابع جامعه، سازمانهای خاص و همچنین اینترنت قابل دسترسی است. اکثر اطلاعات بدون گذشتن از هیچ فیلتری در دسترس همگان قرار می‌گیرد. بنابراین، سؤالاتی در مورد اعتبار، پایایی، ثبات و اصیل بودن آنها مطرح است. به علاوه این اطلاعات از منابع و رسانه‌های گوناگون نظیر متن (نوشته)، صدا، تصویر و کارهای گرافیکی در دسترس است. همه این موارد موجب می‌شود تا افراد با چالش‌های جدی در فهم اطلاعات و ارزشیابی آن روبرو باشند. از این رو، وجود اطلاعات به تنهایی موجب داشتن شهروندانی مطلع و آگاه نمی‌شود مگر اینکه آنها تواناییهای لازم برای استفاده مؤثر از اطلاعات را کسب کرده باشند».

همچنین، نظری (۱۳۸۴) معتقد است که تعریف ارائه شده از سوی «انجمن کتابداری امریکا» - به عنوان یکی از دستاوردهای مهم و ارزنده این انجمن در خصوص سواد اطلاعاتی - پرستفاده‌ترین تعریف و در واقع تعریفی است که بیشترین استناد را به خود اختصاص داده است. براساس تعریف این انجمن (ALA 1989):

«باسواد اطلاعاتی» فردی است که توانایی تشخیص نیاز به اطلاعات را دارد و می‌تواند به جایی، ارزیابی، و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز بپردازد و بالاخره نحوه یادگیری را فراگیرد. چنین فردی از نحوه سازمان‌دهی

اطلاعات آگاهی دارد، بطوریکه دیگران نیز می توانند از وی فراگیرند. این فرد به دلیل آن که همواره می تواند اطلاعات مورد نیاز خود را در هر وظیفه یا تصمیمی بیابد، برای «فراگیری تمام عمر»^۲ مهیا است.»

در جدیدترین کتاب منتشر شده به زبان فارسی که اختصاصاً به موضوع سواد اطلاعاتی می پردازد، پریخ (۱۴: ۱۳۸۶) با مرور نوشتارها در زمینه تعریف سواد اطلاعاتی مفاهیم اصلی که در تمام این تعریفها مشترک است را بر شمرده است:

«تاکنون تعریفهای گوناگونی از سواد اطلاعاتی ارائه شده است، اما فصل مشترک تمام آنها توانایی شناسایی درست منابع اطلاعاتی، توانایی دسترسی به آنها، و توانایی استفاده هدفمند از آنها می باشد. پریخ (۱۴: ۱۳۸۶) در ادامه به نقش کتابداران در تعریف و تدوین مفاهیم مربوط به سواد اطلاعاتی اشاره می کند: «بیشتر تعریفهای مربوط به سواد اطلاعاتی نیز از سوی انجمنهای کتابداری و اطلاع رسانی و شاخه های تخصصی آنها یا کتابدارانی ارائه شده که خود دست اندر کار آموزش آن بوده اند.»

سایر سوادهای مرتبط با سواد اطلاعاتی

علاوه بر سواد اطلاعاتی انواع دیگری از سوادها نیز در متون مختلف ذکر شده اند که هر یک به نوعی به مفهوم سواد اطلاعاتی مربوط می شوند. نظری (۱۳۸۴) به چند مورد از این موارد به شکل زیر اشاره کرده است:

- سواد تجارت^۳: توانایی بهره گیری از اطلاعات مالی و تجاری برای درک شرایط موجود و اتخاذ تصمیمهایی است که یک سازمان را برای کسب موفقیت یاری می رسانند.
- سواد رایانه ای^۴: توانایی بهره گیری از رایانه و نرم افزارهای آن برای انجام امور و وظایف.
- سواد تندرستی^۵: توانایی فراهم آوری، سازماندهی، و درک اطلاعات و خدمات مورد نیاز برای اتخاذ تصمیمهایی مناسب در زمینه بهداشت و سلامت.
- سواد فناوری^۶: توانایی استفاده از رسانه هایی مانند اینترنت برای دسترسی به اطلاعات و قرار دادن اطلاعات در چرخه ارتباطی به نحوی مؤثر.
- قابلیت اطلاعاتی^۷: توانایی یافتن و ارزیابی اطلاعات موجود در قالبهای متنوع اطلاعاتی و برقراری ارتباط.
- سواد متنی^۸: در این نوع سواد فرد توانایی تشخیص واقعیت و نظر شخصی را در یک متن دارد. این مهارت یکی از پایه های سواد اطلاعاتی است که مواد را مورد ارزیابی انتقادی قرار می دهد.

^۲. Lifelong Learning

3 . Business Literacy

4 . Computer Literacy

5 . Health Literacy

6 . Technology Literacy

7 . Information Competency

8 . Textual Literacy

• سواد شمارشی ۹: به توانایی تفسیر پایگاههای بزرگ داده و تجزیه و پردازش ارقام آنها به روشی معنادار و تشخیص صحت آنها اطلاق می شود.

یکی از مفاهیم مرتبط با سواد اطلاعاتی سواد رسانه ای ۱۰ است که در مورد آن مقالات زیادی در حوزه ارتباطات منتشر شده است ۱۱.

از آن جمله نمکدوست تهرانی (۱۳۸۵) در تعریف سواد رسانه ای به نقل از جیمز پاتر به تبیین رابطه جنبه های مختلف این موضوع پرداخته و نوشته است:

” در ذهن بسیاری از افراد، واژه سواد رسانه ای بیش از همه رسانه های چاپی را تداعی می کند و به معنای توانایی خواندن متن است. برخی کسان نیز، هنگامی که در باره رسانه های دیگر همچون سینما و تلویزیون می اندیشند، این واژه را به سواد بصری تعمیم می دهند. نویسندگانی هم هستند که سواد رایانه ای را به کار برده اند. این در حالی است که سواد خواندن، سواد بصری و سواد رایانه ای معادل و مترادف سواد رسانه ای نیستند، بلکه صرفاً عناصری از سواد رسانه ای اند. سواد رسانه ای تمامی این توانایی های اختصاصی را در برمی گیرد و در عین حال چیزی فراتر از مجموعه آنهاست سواد رسانه ای مجموعه ای از چشم اندازهاست. این چشم اندازها را، هنگامی که در معرض رسانه ها قرار می گیریم، فعالانه به کار می بندیم تا به تفسیر معنای پیام های آنها بپردازیم. ایجاد ساختارهای دانش، نیازمند ابزار و مواد خام است. مهارت های ابزارهای ما هستند. مواد خام نیز اطلاعاتی هستند که از طریق رسانه ها و جهان واقع به دست می آوریم. مقصود از کنش فعالانه نیز آگاهی از پیام ها و تعامل آگاهانه با آنهاست.”

به این ترتیب مشخص می شود که مفهوم سواد اطلاعاتی با بسیاری از مفاهیم در موضوعهای مختلف از جمله علوم رایانه و علوم ارتباطات پیوندهای عمیقی دارد و شخص برخوردار از مهارت های سواد اطلاعاتی لازم است به مجموعه ای از مهارت های متنوع مجهز باشد. برخورداری از این مهارت ها به او توانایی تعامل موثر با منابع اطلاعاتی در فرمتهای مختلف را می بخشد.

هفت اصل سواد اطلاعاتی

انجمن کتابخانه های دانشگاهی و ملی انگلستان در سال ۱۹۹۹ مدل زیر را که از هفت مولفه اصلی تشکیل شده برای تبیین مفهوم سواد اطلاعاتی ارائه کرده است.

همانطور که در این مدل (صفحه بعد) نشان داده شده است توانایی هر فرد در تشخیص نیاز اطلاعاتی نخستین جز سواد اطلاعاتی او و مقدمه مهارت های بعدی محسوب می شود. بدیهی است اگر افراد در تشخیص و تبیین آنچه که به آن نیاز دارند موفق نباشند، بعید است توفیقی در مراحل بعدی کسب کنند.

9. Numerical Literacy

10. Media Literacy

ویژه نامه ای در این خصوص توسط دفتر مطالعات و توسعه رسانه ها در مجله رسانه شماره پیاپی ۶۶ تابستان (سال ۱۷، شماره ۲) ۱۱
۸۵ چاپ شده است

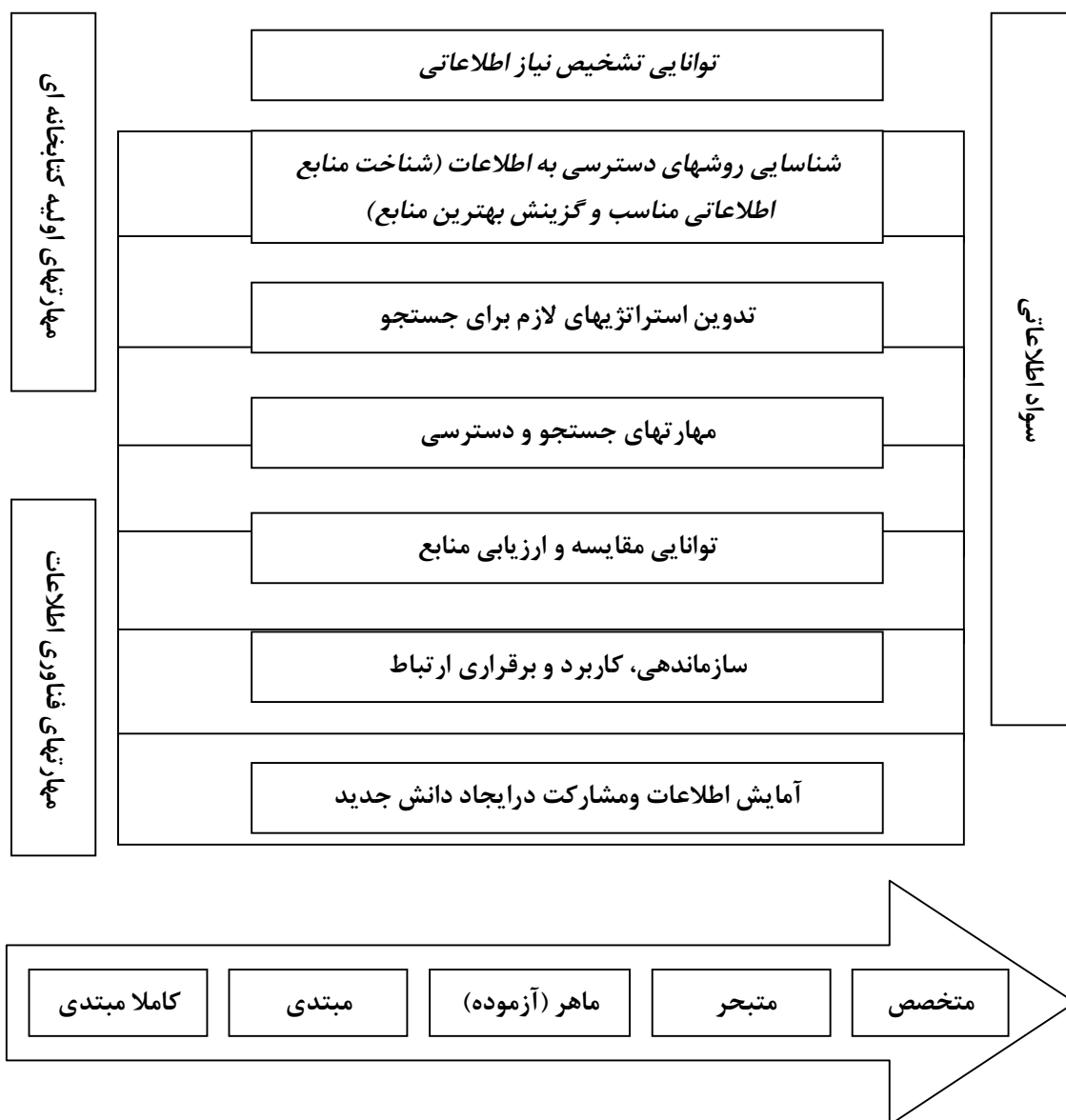
مرحله یا اصل دوم شناسایی روشهای دسترسی به اطلاعات است. این مرحله شامل شناخت منابع اطلاعاتی مناسب اعم از منابع چاپی و الکترونیکی و گزینش مناسبترین منابع است.

سومین اصل توانایی تدوین استراتژی جستجو در منابع برگزیده است. این مهارت خود مستلزم کسب آگاهی لازم نسبت به ساختار پایگاههای اطلاعاتی و سایر منابع است.

اصل چهارم به مهارتهای جستجو و بازیابی اطلاعات مثل آگاهی از امکانات جستجوی پیشرفته اشاره دارد. این اصل همچنین توانایی در استفاده از فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی و استفاده بهینه از خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی و نمایه های استنادی و استفاده از خدمات آگاهی رسانی جاری برای به روز ماندن را نیز در بر می گیرد.

مرحله یا به بیان دیگر اصل پنجم مربوط به دانش استفاده کنندگان درباره چگونگی ارزیابی و مقایسه منابع و معیارهای ارزیابی آنها و همچنین آگاهی از بحث کیفیت منابع و چگونگی تعیین اعتبار آنها می باشد. اصل ششم به مهارت افراد در استفاده از اطلاعات به دست آمده و مرتبط ساختن آن با دانسته های قبلی دلالت دارد. کسب این مهارتها مستلزم دانستن روشهای استناد دهی و رعایت اصولی قانونی مثل حقوق پدید آورندگان می باشد.

سرانجام اصل هفتم عبارت است از توانایی آمایش اطلاعات و مشارکت در تولید دانش جدید. این اصل در واقع یکی از اهداف اصلی آموزش عالی است.

هفت اصل سواد اطلاعاتی بر گرفته از:

Information skills in higher education: a SCONUL Position Paper (1999) [Online]
http://www.sconul.ac.uk/pubs_stats/pubs/99104Rev1.doc

ویژگیهای یک فرد برخوردار از سواد اطلاعاتی

بر اساس "استاندارد مهارت سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی" انجمن کتابخانه های دانشگاهی و پژوهشی آمریکا (۲۰۰۰) یک فرد برخوردار از سواد اطلاعاتی از ویژگیهای زیر برخوردار است:

- توانایی در تعیین درجه نیاز به اطلاعات
- توانایی در دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی
- آگاهی از چگونگی ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها
- مهارت در ایجاد پیوندهای لازم بین اطلاعات بر گرفته از منابع اطلاعاتی برگزیده و دانسته های قبلی خود
- توانایی به کار گیری و استفاده بهینه از اطلاعات به دست آمده برای انجام مقصود موردنظر
- اطلاع از ملاحظات قانونی، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه)

دوهرتی (۱۹۹۹) اطلاعات را به عنوان کالایی ضروری برای بقا معرفی می کند و در ادامه بیان می دارد که هدف ما باید تربیت کاربرانی باشد که بتوانند از منابع اطلاعاتی منتقدانه بهره مند شوند. کاربرانی که بتوانند استفاده کنندگانی مطلع، مستقل و منتقد از منابع اطلاعاتی باشند و از مهارتهایی که در این زمینه آموخته اند در راهی بهره مند شوند که آنان را به دانشجویان مادام العمر تبدیل کند.

عواملی که بر اهمیت سواد اطلاعاتی افزوده است

مهمترین عواملی که در سالهای اخیر بر اهمیت سواد اطلاعاتی افزوده است را می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- گسترش روزافزون فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی و پیوند مستمر آنها با زندگی روزمره.
- توسعه آموزش عالی در مقاطع تحصیلات تکمیلی و تنوع دانشجویان و دوره ها.
- تغییر در رویکردهای آموزشی و توجه بیشتر به جایگاه تفکر انتقادی در آموزش.
- تخصصی تر شدن زمینه های مطالعاتی و تحقیقاتی در همه رشته های علمی.

- انفجار اطلاعات، آلودگی اطلاعات و ضرورت استخراج منابع مناسب و معتبر.
- گسترش دوره های آموزش از راه دور و محبوبیت آن در میان طبقات جامعه.
- افزایش تنوع در موضوعها و شکل منابع اطلاعاتی.
- آشفته گی موجود در سازماندهی و اعتبار منابع الکترونیکی دسترس پذیر از اینترنت.
- توجه بیشتر به ضرورت آموزش همگانی و آموزش مادام العمر.
- نیاز به همگامی با پیشرفتهای برق آسای فناوریهای نوین اطلاعات و ارتباطات.

استانداردهای سواد اطلاعاتی

در این قسمت مهمترین استانداردهای سواد اطلاعاتی تبیین می شود. این استانداردها تا کنون در منابع مختلف به فارسی ترجمه شده است. آنچه در این جزوه آمده است برگرفته از ترجمه این استانداردها در منابع مختلف فارسی است (از جمله نظری، ۱۳۸۴ و پریخ، ۱۳۸۶)

استاندارد اول: تشخیص نیاز اطلاعاتی

دانشجو با سواد اطلاعاتی ماهیت و گستره اطلاعات مورد نیاز را تشخیص می دهد

- نیاز اطلاعاتی خود را به روشنی تبیین می کند.
- با شرکت در بحث های کلاسی، مشورت با افراد و همچنین بحثهای الکترونیکی موضوع تحقیق خود را مشخص و اطلاعات مورد نیاز خود را شناسایی می کند.
- مسئله مورد پژوهش را مشخص و سئوالهای پژوهش را تنظیم می کند.
- طیف متنوعی از منابع عمومی اطلاعات را شناسایی می کند.
- نیاز اطلاعاتی تحقیق را تعریف، بازبینی و اصلاح می کند.
- برای اطلاعات مورد نیاز مفاهیم اصلی و واژه های کلیدی مشخص می کند.
- اطلاعات موجود را با تجربیات قبلی ترکیب میکند تا اطلاعات جدیدی ساخته شود.

استاندارد دوم: دستیابی به اطلاعات مورد نیاز

دانشجو با سواد اطلاعاتی، به شکلی موثر و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا می کند

- مناسبترین روشهای جستجو و نظامهای بازیابی اطلاعات را برای دستیابی بهینه به اطلاعات مورد نیاز انتخاب می کند.
- نظامهای مختلف کاوش را بکار می گیرد تا اطلاعات را در قالبهای گوناگون بازیابی کند و استراتژی مناسب جستجو در منابع را شناسایی و تدوین می کند.
- مؤثرترین شیوه های دستیابی به اطلاعات را از میان روشهای جستجو و یا نظامهای بازیابی اطلاعات انتخاب می کند.
- به بازیابی استراتژی جستجو و انتخاب مناسبترین کلیدواژه ها از درون اصطلاحنامه های مرتبط می پردازد.
- برای بازیابی اطلاعات مورد نیاز از خدمات قابل دسترس مانند امانت بین کتابخانه ای و تحویل مدرک، بهره می گیرد.

استاندارد سوم: معیارهای نقد و ارزیابی منابع اطلاعاتی

دانشجو با سواد اطلاعاتی بازیابی شده و مآخذ آن را به صورت منتقدانه ارزیابی می کند و اطلاعات انتخاب شده را با مبنای دانشی و نظام ارزشی خود تلفیق می کند.

- ایده های اصلی را که لازم است از اطلاعات گردآوری شده استخراج شود را تلخیص می کند.
- از معیارهای مدون برای ارزیابی میزان صحت، دقت، مناسبت و وثوق اطلاعات و مآخذ آنها بهره می گیرد.
- از ایده های اصلی برای ساخت مفاهیم جدید استفاده می کند.
- ارزش افزوده، تضادهای، یا سایر ویژگیهای اطلاعات را تعیین و دانش جدید را با دانش قبلی مقایسه می کند.

- از طریق گفتگو با متخصصان موضوعی، و متبحران به اعتبار بخشی به درک و تفسیر خود از اطلاعات می پردازد.

استاندارد چهارم: استفاده بهینه از منابع اطلاعاتی

دانشجوی باسواد اطلاعاتی به صورت انفرادی یا به عنوان عضوی از یک گروه اطلاعات را برای انجام هدفی خاص به صورت مؤثر مورد استفاده قرار می دهد.

- اطلاعات جدید و قبلی را برای طرح ریزی و خلق محصول یا عملکردی ویژه بکار می برد.
- فرایند توسعه را برای محصول یا عملکرد مورد نظر واری و بازبینی می کند.
- محصول یا عملکرد را به شکل مؤثری با دیگران در چرخه ارتباطی قرار می دهد.
- دفتر ثبت وقایع یا کارنامه ای از فعالیتهای مرتبط با فرایند جستجو، ارزیابی، و ارتباطات را تدوین و نگهداری می کند.

- در خصوص موفقیتها، شکستها، و استراتژیهای جایگزین تأمل می کند.
- اطلاعات جدید و قبلی را تلفیق می کند به طوری که اهداف محصول یا عملکرد را پشتیبانی کنند.
- محصول یا عملکرد به دست آمده را به شکل مؤثری در اختیار دیگران نیز قرار می دهد.

استاندارد پنجم: مبانی قانونی و اخلاقی استفاده از اطلاعات

دانشجوی باسواد اطلاعاتی مباحث اقتصادی، قانونی، و اجتماعی مربوط به استفاده از اطلاعات را درک می کند و با رعایت اصول اخلاقی و قانونی به اطلاعات دسترسی می یابد و از آنها استفاده می کند.

- مباحث مربوط به حفظ حریم خصوصی افراد و امنیت در محیطهای چاپی و الکترونیکی را می شناسد.
- موضوعات مرتبط با دسترسی آزاد در مقابل دسترسی غیر رایگان به اطلاعات را می شناسد.
- از قوانین، مقررات، سیاستهای سازمانی، و آداب مربوط به دسترسی و استفاده از منابع اطلاعات پیروی می کند.

• به خاطر استفاده از منابع اطلاعات برای تولید محصول یا عملکرد خود از تولید کنندگان اطلاعات قدردانی می‌کند.

• نظام مستندسازی و رجاع‌دهی مناسبی برمی‌گزیند و به صورت یکسان از آن برای ذکر منابع بهره می‌گیرد.

گفتار پایانی

آنچه در این کارگاه آموزشی مطرح شد در واقع تلاشی بود در جهت معرفی و اشاعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی و ترغیب آنان برای فراگیری این مهارت‌ها. امید آن می‌رود شرکت کنندگان در این دوره آموزشی با مفاهیم بنیادی سواد اطلاعاتی آشنا شده باشند و اکنون بتوانند با استفاده از فنونی که در این دوره فراگرفته‌اند خود به توسعه روزافزون مهارت‌های سواد اطلاعاتی بپردازند. سواد اطلاعاتی مجموعه مهارت‌هایی است که نه تنها می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان کمک کند، بلکه می‌تواند به عنوان منبعی برای بهبود شئون مختلف زندگی آنان نیز محسوب شود.

منابع فارسی

• بروس، س. کریستین. (۱۳۸۵). *تجربیات سواد اطلاعاتی در محیط کار*. ترجمه حسن صیامیان، مجید جودی و افسانه شهرابی. نما: مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران. شماره سوم، دوره

پنجم. http://www.irandoc.ac.ir/data/e_j/vol5/siamian.htm

• پریرخ، مهری. (۱۳۸۶). *آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روشها و برنامه‌ها*. تهران: نشر کتابدار.

• زمانی، عسرت. (۱۳۸۲). *استانداردهای سواد اطلاعاتی: فصلنامه اطلاع رسانی*. دوره ۱۹، شماره اول و دوم.

ص. ۴۱-۳۴.

• منصوریان، یزدان و نعیم آبادی، محمد. (۱۳۸۳). *نقش وب سایت کتابخانه‌ها در ارتقاء سواد اطلاعاتی*.

آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی: مجموعه مقالات همایش ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۲، مشهد/به

کوشش رحمت الله فتاحی. ص. ۴۱۶-۴۰۳) مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس

رضوی.

- نظری، مریم. سواد اطلاعاتی. (۱۳۸۴). تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- تبهر در فناوری اطلاعات. (۱۳۸۱). تدوین کمیته سواد فناوری اطلاعاتی شورای ملی پژوهش ایالات متحده؛ ترجمه علی حسین قاسمی. - تهران: چاپار.
- نمک دوست تهرانی. (۱۳۸۵) سواد رسانه ای چیست؟ رسانه و آزادی اطلاعات به نشانی اینترنتی

<http://www.mfoi.ir>

منابع برای مطالعه بیشتر

- آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (۱۳۸۳). مجموعه مقالات همایش ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۲، مشهد. به کوشش رحمت الله فتاحی. مشهد: سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- حداد، زهرا. (۱۳۸۳). "شاخصهای عملکرد سواد اطلاعاتی دانشجویان". اطلاع شناسی، سال اول، شماره ۳: ۵۲-۳۹.
- قاسمی، علی حسین. (۱۳۸۳). ضرورت و چگونگی آموزش سواد اطلاعاتی در توسعه و تقویت آموزش عالی. آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی: مجموعه مقالات همایش ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۲، مشهد/ به کوشش رحمت الله فتاحی. ص. ۱۷۸-۱۵۳. مشهد: سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- قاسمی، علی حسین. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تدوین پیش نویس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای آنان. پایان نامه دکتر، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد.
- معنوی، فیروزه. (۱۳۸۳). "سواد رایانه ای: ضرورت یا هیاهو؟". اطلاع شناسی، سال اول، شماره ۳: ص. ۷۲-۵۳.

Association of College and Research Libraries. (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Chicago: ACRL. [On-line] <http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html> [Accessed 20 October 2006]

Bruce, C. 1997. *The Seven Faces of Information Literacy*. Adelaide, Australia: Auslib Pr.

Bawden, D. (2001) "Information and digital literacies: a review of concepts." *Journal of Documentation*, 57 (2), 218-259.

Bruce, C.S. (2002). "Information literacy as a catalyst for educational change: a background paper". White Paper prepared for UNESCO, the U.S. National Commission on Libraries and Information Science, and the National Forum on Information Literacy, for use at the Information Literacy Meeting of Experts, Prague, [Online] <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/bruce-fullpaper.pdf>

Doherty, J; Hansen, M.; Kaya, K. K. (1999). Teaching Information Skills in the Information Age: the Need for Critical Thinking. *Library Philosophy and Practice* 1, (2) <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/doherty.htm>

Hepworth, M. (2000). Approaches to information literacy training in higher education: challenges for librarians. *New Review of Academic Librarianship*, 6, 21-34.

Society of College, National and University Libraries (SCONUL). (1999) Information skills in higher education: a SCONUL Position Paper. London: http://www.sconul.ac.uk/pubs_stats/pubs/99104Rev1.doc

Stubbings & Brine (2003). Reviewing electronic information literacy training packages. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences* [On-line], <http://www.ics.ltsn.ac.uk/pub/italics/issue1/stubbings/010.html>

Virkus, S. (2003) "Information literacy in Europe: a literature review." *Information Research*, 8(4), [Online]

<http://informationr.net/ir/8-4/paper159.html>

Webber S. & Johnston, B. (2002). Assessment for information literacy. Paper presented at the International conference on IT and information literacy, 20th-22nd March 2002, Glasgow, Scotland.

پیوست ها

- اسلاید های دوره آموزشی
- اطلاعیه برگزاری دوره آموزشی
- فرم ثبت نام در دوره های آموزشی
- برنامه زمانبندی
- فهرست شرکت کنندگان در دوره
- روش ارزیابی و امتیاز کسب شده توسط شرکت کنندگان
- تصویر گواهینامه های شرکت کنندگان در دوره

دوره آموزشی سواد اطلاعاتی مقدماتی

دکتریزدان منصوریان
عضو هیات علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

اردیبهشت ۱۳۸۶

mansourian@tmu.ac.ir

محل برگزاری: پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

آیا مایل هستید که ...

- دانشجویان شما تکالیف درسی و پروژه های دانشجویی خود را بر اساس اطلاعات موثق تدوین کنند.
- جستجوی خود را در اینترنت تنها به موتورهای جستجوی عمومی مثل گوگل محدود نکرده و به اطلاعات علمی موثق دسترسی پیدا کنند.
- اطلاعاتی که به دست می آورند را منتقدانه ارزیابی کرده و درجه روایی و صحت و درستی آن را بسنجند.
- آنان به یادگیرندگان مستقل و مادام العمر تبدیل شوند و فرایند آموزش را پس از مدرسه و دانشگاه خود به شکل علمی دنبال کنند.
- پاسخ این پرسشها در مفهوم "سواد اطلاعاتی" نهفته است ...

تعریف سواد اطلاعاتی

وبر و جانسون در سال ۲۰۰۲ در یکی از تازه ترین تعاریف سواد اطلاعاتی این مفهوم را به شرح زیر معرفی کردند:

”سواد اطلاعاتی به معنای توانایی در اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی مناسب به منظور شناسایی اطلاعات مورد نیاز برای تامین نیازهای اطلاعاتی است، به طوری که دسترسی به اطلاعات مورد نظر به استفاده صحیح، اخلاقی و موثر از اطلاعات در جامعه منجر شود. اطلاعات مورد نیاز ممکن است از طریق هر کانال یا رسانه ای که میسر باشد به دست آید.“

تعریفی دیگر از سواد اطلاعاتی

نظری (۱۳۸۴) به نقل از «لینوکس» و «والکر» فرد باسواد اطلاعاتی را چنین تعریف می‌نمایند:

«فردی باسواد اطلاعاتی است که از مهارت‌های انتقادی و تحلیل برای فرمولبندی پرسش‌های پژوهش و ارزیابی نتایج برخوردار است و برای دستیابی به نیاز اطلاعاتی خود، مهارت‌های جستجو و دسترسی به طیف متنوعی از انواع اطلاعات را داراست. در حقیقت اکثر تعاریف حول محور گام‌های مربوط به تشخیص نیاز، طراحی استراتژی جستجو، گزینش منبع و بازپرسی، ارزیابی، تلفیق، و استفاده از اطلاعات دور می‌زنند».

سه اصل مشترک در تعاریف سواد اطلاعاتی

- پریخ (۱۴: ۱۳۸۶) با مرور نوشتارها در زمینه تعریف سواد اطلاعاتی مفاهیم اصلی که در تمام این تعریفها مشترک است را به شرح ذیل بر شمرده است:

- توانایی شناسایی درست منابع اطلاعاتی،
- توانایی دسترسی به آنها،
- توانایی استفاده هدفمند از منابع اطلاعاتی شناسایی شده.

اجزاء سواد اطلاعاتی

آدانسن و نردلی (۲۰۰۳) بر سه نوع اصلی از سواد اطلاعاتی تاکید کردند. آنها بر این باورند که تنها افرادی مجهز به سواد اطلاعاتی تلقی می‌شوند که واجد سه دسته از تواناییها شامل تواناییهای فنی (سواد رایانه ای)، تواناییهای ذهنی (سواد عمومی یا سواد سنتی) و تواناییهای ارتباطی، که معمولاً دو گروه قبلی را در بر می‌گیرد، باشند.

آنها برای هر یک از این جنبه ها سطوح مختلفی از مبتدی تا عالی قایل هستند و سواد اطلاعاتی را به عنوان مجموعی از این سه دسته ارزیابی می‌کنند.

سواد اطلاعاتی یا سواد رایانه ای؟

- در بعضی منابع سواد اطلاعاتی وابسته و گاهی مترادف با مهارت‌های فناوری اطلاعات تلقی شده است.
- گرچه مهارت‌های فناوری اطلاعات جزئی از سواد اطلاعاتی محسوب می‌شود اما این دو مفاهیمی یکسان نیستند.
- به نظر می‌رسد که واژه مهارت‌های اطلاعاتی در این زمینه مناسبتر بوده و از جامعیت بیشتری برخوردار باشد.
- مهارت‌های فناوری اطلاعات خود شامل (۱) مهارت‌های اولیه (مثل استفاده از صفحه کلید، موشواره، چاپگر و مدیریت فایلها) (۲) آشنایی با نرم افزارهای استاندارد (مانند نرم افزارهای آفیس و پایگاههای اطلاعاتی) (۳) کاربری شبکه (نظیر پست الکترونیکی، موتورهای جستجو و مرورگرهای وب) است.

۱۰ عامل که بر اهمیت سواد اطلاعاتی افزوده است

- گسترش روزافزون فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی و پیوند مستمر آنها با زندگی روزمره افراد.
- توسعه آموزش عالی بویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی و تنوع دانشجویان و دوره های آموزشی.
- تغییر در شیوه ها و رویکردهای آموزشی و توجه بیشتر به جایگاه تفکر انتقادی در آموزش.
- تخصیصی تر شدن زمینه های مطالعاتی و تحقیقاتی در همه رشته های علمی.
- انفجار اطلاعات، آلودگی اطلاعات و ضرورت استخراج منابع مناسب و معتبر.

۱۰ عامل که بر اهمیت سواد اطلاعاتی افزوده است

- گسترش دوره های آموزش از را دور و محبوبیت آن در میان طبقات جامعه از جمله افراد شاغل.
- افزایش تنوع در در موضوعها و شکل منابع اطلاعاتی.
- آشفته گی موجود در سازماندهی و اعتبار منابع الکترونیکی دسترس پذیر از اینترنت.
- توجه بیشتر به ضرورت آموزش همگانی و آموزش مادام العمر.
- نیاز به همگامی با پیشرفتهای برق آسای فناوری.

مدل سواد اطلاعاتی اسکانل (SCONUL)

- انجمن کتابخانه های دانشگاهی و ملی انگلستان در سال ۱۹۹۹ مدلی را که از هفت مولفه اصلی تشکیل شده برای تبیین مفهوم سواد اطلاعاتی ارائه کرده است.
- همانطور که در این مدل (اسلاید بعد) نشان داده شده است توانایی هر فرد در تشخیص نیاز اطلاعاتی نخستین جز سواد اطلاعاتی او و مقدمه مهارت های بعدی محسوب می شود. بدیهی است اگر افراد در تشخیص و تبیین آنچه که به آن نیاز دارند موفق نباشند، بعید است توفیقی در مراحل بعدی کسب کنند.

اصل دوم و سوم مدل سواد اطلاعاتی اسکانل (SCONUL)

- اصل دوم شناسایی روشهای دسترسی به اطلاعات است. این مرحله شامل شناخت منابع اطلاعاتی مناسب اعم از منابع چاپی و الکترونیکی و گزینش مناسبترین منابع است.
- سومین اصل توانایی تدوین استراتژی جستجو در منابع برگزیده است. این مهارت خود مستلزم کسب آگاهی لازم نسبت به ساختار پایگاههای اطلاعاتی و سایر منابع است.

اصل چهارم و پنجم مدل سواد اطلاعاتی اسکانل (SCONUL)

- اصل چهارم به مهارت‌های جستجو و بازیابی اطلاعات مثل آگاهی از امکانات جستجوی پیشرفته اشاره دارد. این اصل همچنین توانایی در استفاده از فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی و استفاده بهینه از خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی و نمایه های استنادی و استفاده از خدمات آگاهی رسانی جاری برای به روز ماندن را نیز در بر می گیرد.
- مرحله یا به بیان دیگر اصل پنجم مربوط به دانش استفاده کنندگان درباره چگونگی ارزیابی و مقایسه منابع و معیارهای ارزیابی آنها و همچنین آگاهی از بحث کیفیت منابع و چگونگی تعیین اعتبار آنها می باشد.

اصل ششم و هفتم مدل سواد اطلاعاتی اسکانل (SCONUL)

- اصل ششم به مهارت افراد در استفاده از اطلاعات به دست آمده و مرتبط ساختن آن با دانسته های قبلی دلالت دارد. کسب این مهارتها مستلزم دانستن روشهای استناد دهی و رعایت اصولی قانونی مثل حقوق پدید آورندگان می باشد.
- سرانجام اصل هفتم عبارت است از توانایی آمایش اطلاعات و مشارکت در تولید دانش جدید. این اصل در واقع یکی از اهداف اصلی آموزش عالی است.

هفت اصل سواد اطلاعاتی بر گرفته از

Information skills in higher education: a SCONUL Position Paper (1999)

استاندارد مهارت سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی

بر اساس " استاندارد مهارت سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی " انجمن کتابخانه های دانشگاهی و پژوهشی امریکا (۲۰۰۰) یک فرد برخوردار از سواد اطلاعاتی از ویژگیهای زیر برخوردار است:

- توانایی در تعیین درجه نیاز به اطلاعات
- توانایی در دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی
- آگاهی از چگونگی ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها
- مهارت در ایجاد پیوند بین اطلاعات برگرفته از منابع اطلاعاتی و دانسته های قبلی خود
- توانایی به کار گیری و استفاده بهینه از اطلاعات به دست آمده برای انجام مقصود موردنظر
- اطلاع از ملاحظات قانونی، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه)

استاندارد اول: دانشجو با سواد اطلاعاتی ماهیت و گستره اطلاعات مورد نیاز را تشخیص می دهد

- نیاز اطلاعاتی خود را به روشنی تبیین می کند.
- با شرکت در بحث های کلاسی، مشورت با افراد و همچنین بحث های الکترونیکی موضوع تحقیق خود را مشخص و اطلاعات مورد نیاز خود را شناسایی می کند.
- مسئله مورد پژوهش را مشخص و سئوال های پژوهش را تنظیم می کند.
- طیف متنوعی از منابع عمومی اطلاعات را شناسایی می کند.
- نیاز اطلاعاتی تحقیق را تعریف، بازبینی و اصلاح می کند.
- برای اطلاعات مورد نیاز مفاهیم اصلی و واژه های کلیدی مشخص می کند.
- اطلاعات موجود را با تجربیات قبلی ترکیب میکند تا اطلاعات جدیدی ساخته شود.

استاندارد دوم: دانشجو با سواد اطلاعاتی، به شکلی موثر

و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا می کند

- مناسبترین روشهای جستجو و نظامهای بازیابی اطلاعات را برای دستیابی بهینه به اطلاعات مورد نیاز انتخاب می کند.
- نظامهای مختلف کاوش را بکار می گیرد تا اطلاعات را در قالبهای گوناگون بازیابی کند و استراتژی مناسب جستجو در منابع را شناسایی و تدوین می کند.
- مؤثرترین شیوههای دستیابی به اطلاعات را از میان روشهای جستجو و یا نظامهای بازیابی اطلاعات انتخاب می کند.
- به بازبینی استراتژی جستجو و انتخاب مناسبترین کلیدواژه ها از درون اصطلاحنامه های مرتبط می پردازد.
- برای بازیابی اطلاعات مورد نیاز از خدمات قابل دسترس مانند امانت بین کتابخانه ای و تحویل مدرک، بهره می گیرد.

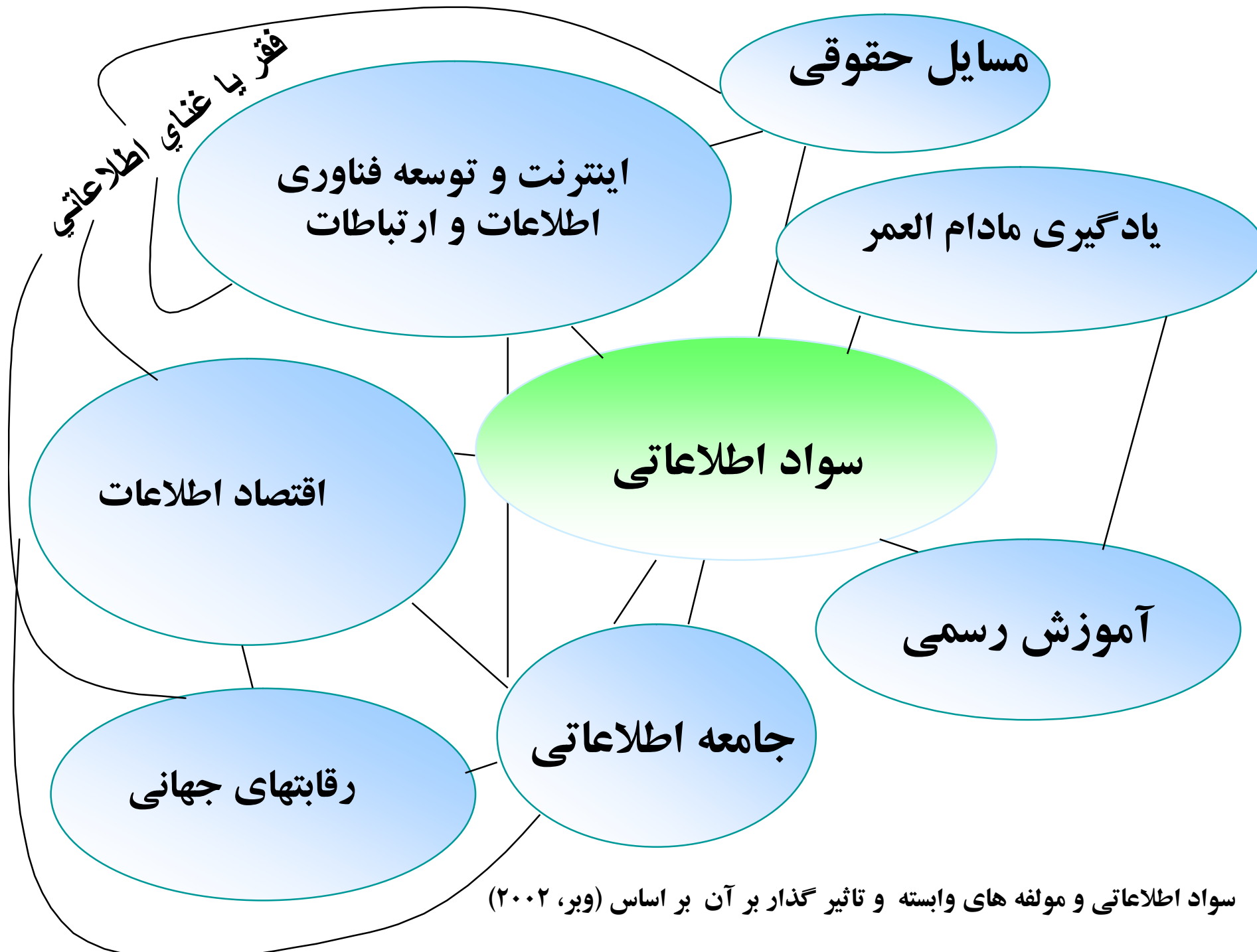
استاندارد سوم: دانشجو با سواد اطلاعاتی اطلاعات بازیابی شده و ماخذ آن را به صورت منتقدانه ارزیابی می کند و اطلاعات انتخاب شده را با مبنای دانشی و نظام ارزشی خود تلفیق می کند.

- ایده های اصلی را که لازم است از اطلاعات گردآوری شده استخراج شود را تلخیص می کند.
- از معیارهای مدون برای ارزیابی میزان صحت، دقت، مناسبت و وثوق اطلاعات و ماخذ آنها بهره می گیرد.
- از ایده های اصلی برای ساخت مفاهیم جدید استفاده می کند.
- ارزش افزوده، تضادها، یا سایر ویژگیهای اطلاعات را تعیین و دانش جدید را با دانش قبلی مقایسه می کند.
- از طریق گفتگو با متخصصان موضوعی، و متبحران به اعتبار بخشی به درک و تفسیر خود از اطلاعات می پردازد.

- استاندارد چهارم:** دانشجوی باسواد اطلاعاتی به صورت انفرادی یا به عنوان عضوی از یک گروه اطلاعات را برای انجام هدفی خاص به صورت مؤثر مورد استفاده قرار می دهد.
- اطلاعات جدید و قبلی را برای طرح ریزی و خلق محصول یا عملکردی ویژه بکار می برد.
 - فرایند توسعه را برای محصول یا عملکرد مورد نظر واری و بازبینی می کند.
 - محصول یا عملکرد را به شکل مؤثری با دیگران در چرخه ارتباطی قرار می دهد.
 - دفتر ثبت وقایع یا کارنامه ای از فعالیتهای مرتبط با فرایند جستجو، ارزیابی، و ارتباطات را تدوین و نگهداری می کند.
 - در خصوص موفقیتها، شکستها، و استراتژیهای جایگزین تأمل می کند.
 - اطلاعات جدید و قبلی را تلفیق می کند به طوری که اهداف محصول یا عملکرد را پشتیبانی کنند.
 - محصول یا عملکرد به دست آمده را به شکل مؤثری در اختیار دیگران نیز قرار می دهد.

استاندارد پنجم: دانشجوی باسواد اطلاعاتی مباحث اقتصادی، قانونی، و اجتماعی مربوط به استفاده از اطلاعات را درک می کند و با رعایت اصول اخلاقی و قانونی به اطلاعات دسترسی می یابد و از آنها استفاده می کند.

- مباحث مربوط به حفظ حریم خصوصی افراد و امنیت در محیطهای چایی و الکترونیکی را می شناسد.
- موضوعات مرتبط با دسترسی آزاد در مقابل دسترسی غیر رایگان به اطلاعات را می شناسد.
- از قوانین، مقررات، سیاستهای سازمانی، و آداب مربوط به دسترسی و استفاده از منابع اطلاعات پیروی می کند.
- به خاطر استفاده از منابع اطلاعات برای تولید محصول یا عملکرد خود از تولید کنندگان اطلاعات قدردانی می کند.
- نظام مستندسازی و رجاع دهی مناسبی برمی گزیند و به صورت یکسان از آن برای ذکر منابع بهره می گیرد.

عوامل مرتبط با فردی با سواد اطلاعاتی (ویر ۲۰۰۲)

جنبه های مختلف در برنامه درسی مبتنی بر سواد اطلاعاتی

<i>Tool literacy</i> •	توانایی در استفاده از ابزارها
<i>Resource literacy</i> •	توانایی استفاده از منابع
<i>Social-structural literacy</i> •	سواد ساختاری - اجتماعی
<i>Research literacy</i> •	سواد پژوهشی
<i>Publishing literacy</i> •	سواد انتشاراتی

ACRL, Information Literacy in a Nutshell, Basic Information for Academic Administration and Faculty

<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitoverview/infolitforfac/infolitfaculty.htm>

برخی از روشهای آموزش مبتنی بر سواد اطلاعاتی

۱. تاکید بر رویکرد مبتنی بر پرسش در آموزش
Inquiry approach to learning
۲. تدوین تکالیفی که مستلزم ارزیابی منابع و تولید دانش باشد
Analysis, synthesis, evaluation and reflection
۳. توسعه تعامل بین یادگیرنده و آموزگار
Professor acts as facilitator
۴. تشویق دانش آموزان و دانشجویان به مشارکت در آموزش
Motivates students to participate
۵. گسترش تعامل بین کتابداران و معلمان
Faculty-Librarian Collaboration
۶. استفاده از تکنیکهای خودآموز و آزمونهای جدید
Research journal, Research portfolio, Annotated bibliography, Essay examination and Self-assessment

سواد اطلاعاتی ، توسعه تفکر انتقادی و خلاقیت

- آموزش سواد اطلاعاتی به توسعه تفکر انتقادی کمک می کند و به توسعه خلاقیت نیز می انجامد.
- دانش آموزان و دانشجویان برخوردار از سواد اطلاعاتی می توانند:
 - ایده های تازه را گسترش دهند.
 - ذهنی پرسشگر خواهند داشت.
 - به گسترش دانش خود علاقه مند هستند.
 - روشهای مطالعه فعالانه را می آموزند.
 - به یادگیران مستقل و مادام العمر تبدیل می شوند.

CREATING CREATIVITY

خلق خلاقیت

- THINK OF MANY IDEAS (FLUENCY) اندیشیدن به چندین ایده (پویای ذهن)
- THINK OF VARIED IDEAS (FLEXIBILITY) اندیشیدن به جنبه های مختلف (انعطاف پذیری)
- THINK OF UNUSUAL IDEAS (ORIGINALITY) اندیشیدن به ایده های نو (نوآوری)
- ADD TO IDEAS TO MAKE THEM BETTER (ELABORATION) پروراندن ایده های دیگران (تبیین)

سواد اطلاعاتی: آموزش و پژوهش

- جنبه های آموزشی سواد اطلاعاتی و جنبه های پژوهشی آن کاملاً به هم پیوسته است.
- آموزش سواد اطلاعاتی در سطوح مختلف (از آموزش ابتدایی در دبستان تا آموزش عالی در دانشگاه) فراهم آورنده مواد پژوهشی در مورد این موضوع است.
- نتایج پژوهشی در مورد سواد اطلاعاتی می تواند در خدمت ارتقاء مبانی و روشهای آموزش آن در آید.
- زمینه های پژوهشی فراوانی در این حوزه وجود دارد.

بحث و نتیجه

- گسترش سواد اطلاعاتی فرایندی مقطعی و گذرا نیست و نیازمند آموزش مستمر و مادام العمر است.
- رسیدن به جامعه ای برخوردار از سواد اطلاعاتی مستلزم همکاری و تعامل پیوسته بخشهای آموزشی آن، کتابداران و متخصصان اطلاع رسانی است.
- در این میان نقش کتابداران واجد اهمیت است. آنچه که اهمیت دارد آگاهی کتابداران نسبت به نیازهای کاربران و بویژه نیاز آنان برای یادگیری مهارتهای سواد اطلاعاتی است.
- خوشبختانه پیشرفتهای اخیر در زمینه طراحی سایتهای تعاملی و گسترش روز افزون دسترسی افراد به اینترنت فرصت مناسبی برای تحقق این هدف محسوب می شود.

منابع فارسی

- بروس، س. کریستین. (۱۳۸۵). تجربیات سواد اطلاعاتی در محیط کار. ترجمه حسن صیامیان، مجید جودی و افسانه شهرابی. نما: مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران. شماره سوم، دوره پنجم.

http://www.irandoc.ac.ir/data/e_j/vol5/siamian.htm

- پریرخ، مهری. (۱۳۸۶) آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روشها و برنامه ها. تهران: نشر کتابدار.
- زمانی، عشرت. (۱۳۸۲). استانداردهای سواد اطلاعاتی. فصلنامه اطلاع رسانی. دوره ۱۹، شماره اول و دوم. ص. ۴۱-۳۴.

ادامه منابع فارسی

- منصوریان، یزدان و نعیم آبادی، محمد. (۱۳۸۳). نقش وب سایت کتابخانه ها در ارتقاء سواد اطلاعاتی. آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی: مجموعه مقالات همایش ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۲، مشهد/ به کوشش رحمت الله فتاحی. ص. ۴۱۶-۴۰۳) مشهد: سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- نظری، مریم. سواد اطلاعاتی. (۱۳۸۴). تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- تبهر در فناوری اطلاعات. (۱۳۸۱). تدوین کمیته سواد فناوری اطلاعاتی شورای ملی پژوهش ایالات متحده؛ ترجمه علی حسین قاسمی. - تهران: چاپار.

منابع برای مطالعه بیشتر

- آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (۱۳۸۳). مجموعه مقالات همایش ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۲، مشهد. به کوشش رحمت الله فتاحی. مشهد: سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- حداد، زهرا. (۱۳۸۳). "شاخصهای عملکرد سواد اطلاعاتی دانشجویان". اطلاع شناسی، سال اول، شماره ۳: ۳۹-۵۲.
- قاسمی، علی حسین. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تدوین پیش نویس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای آنان. پایان نامه دکتر، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد.
- معنوی، فیروزه. (۱۳۸۳). "سواد رایانه ای: ضرورت یا هیاهو؟". اطلاع شناسی، سال اول، شماره ۳: ص. ۵۳-۷۲.

منابعی لاتین

- Association of College and Research Libraries. (2000). [Information Literacy Competency Standards for Higher Education](http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html). Chicago: ACRL. [On-line]
<http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html>
- American Library Association. Presidential Committee on Information Literacy (1989). Final Report. Chicago: American Library Association
- Bawden, D. (2001) "Information and digital literacies: a review of concepts." *Journal of Documentation*, 57 (2), 218-259.
- Bruce, C.S. (2002). "Information literacy as a catalyst for educational change: a background paper". White Paper prepared for UNESCO, the U.S. National Commission on Libraries and Information Science, and the National Forum on Information Literacy, for use at the Information Literacy Meeting of Experts, Prague, [Online]
<http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/bruce->

ادامہ منابعی لاتین ...

- Doherty, J; Hansen, M.; Kaya, K. K. (1999). Teaching Information Skills in the Information Age: the Need for Critical Thinking. *Library philosophy and practice* 1, (2) <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/doherty.htm>
- Hepworth, M. (2000). Approaches to information literacy training in higher education: challenges for librarians. *New Review of Academic Librarianship*, 6, 21-34.
- Society of College, National and University Libraries (SCONUL). (1999) *Information skills in higher education: a SCONUL Position Paper*. London: SCONUL http://www.sconul.ac.uk/pubs_stats/pubs/99104Rev1.doc
- Stubbings & Brine (2003). Reviewing electronic information literacy training packages. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences* [On-line], 2 (1). <http://www.ics.ltsn.ac.uk/pub/italics/issue1/stubbings/010.html>

ادامه منابع لاتین ...

- Virkus, S. (2003) "Information literacy in Europe: a literature review." Information Research, 8(4), [Online] <http://informationr.net/ir/8-4/paper159.html>
- Webber S. & Johnston, B. (2002). Assessment for information literacy. Paper presented at the International conference on IT and information literacy, 20th-22nd March 2002, Glasgow, Scotland.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران
Iranian Research Institute
for Scientific Information
and Documentation
(IRANDOC)

بسمه تعالی

مدیریت آموزش

سند اطلاعات دوره آموزشی

فرم شماره: (۹/۰)ف.آ.

اطلاعیه برگزاری دوره آموزشی

۱. مشخصات دوره آموزشی:

۱-۱. عنوان دوره: سواد اطلاعاتی-مقدماتی، ویژه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاهها

و موسسه‌های پژوهشی

۲-۱. مدرس: دکتر یزدان منصوریان

۳-۱. کد دوره: ۸۶۴/۱

۴-۱. هدف از برگزاری دوره:

آشناسازی شرکت کنندگان با مفاهیم پایه در مورد سواد اطلاعاتی با ارائه سرفصلهای:

۱- تعریف سواد اطلاعاتی بر اساس مرور پژوهشها و معرفی بخشهای مختلف آن.

۲- چگونگی تعیین درجه نیاز به اطلاعات و تبیین اهمیت آن،

۳- چگونگی دسترسی موثر و بهینه به منابع اطلاعاتی،

۴- آموزش مهارتهای لازم برای ارزیابی منتقدانه منابع اطلاعاتی و مآخذهای آنها،

۵- اطلاع از ملاحظات قانونی، اقتصادی و اجتماعی مربوط به استفاده و دسترسی به اطلاعات (مثل حقوق مولف، شیوه استناد دهی و موارد مشابه).

۵-۱. روش ارائه مطالب: ارائه مباحث نظری توسط مربی و جلسات بحث گروهی.

۶-۱. روش ارزیابی پایانی: آزمون کتبی

۷-۱. زمان و مدت: چهارشنبه ۸۶/۲/۱۹ از ساعت ۸/۱۵ الی ۱۵/۳۰، و پنجشنبه ۸۶/۲/۲۰ از ساعت ۸/۱۵ الی ۱۵/۳۰

۸-۱. مهلت ثبت نام: از ۸۶/۲/۷ الی ۸۶/۲/۱۷

۹-۲. مکان برگزاری: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، پلاک ۴، مدیریت آموزش پژوهشگاه اطلاعات و

مدارک علمی ایران، واحد ۲، اتاق ۲۰۳

۱۰-۱. تسهیلات دوره شامل:

پذیرایی و ناهار شرکت کنندگان به عهده پژوهشگاه می باشد، به شرکت کنندگان گواهی حضور در دوره ارائه خواهد شد.

۲. شرایط شرکت در دوره:

۱-۲. شرایط ورود به دوره: دوره برای کلیه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاهها و موسسه‌های

علمی و پژوهشی و کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی برگزار خواهد شد.

۲-۲. هزینه شرکت در دوره: ۶۰۰۰۰۰ ریال، به شماره حساب ۹۰۲۲۱ نزد بانک ملی شعبه دانشگاه تهران به حساب مرکز اطلاعات و

مدارک علمی ایران

۳-۲. فهرست مدارک مورد نیاز: تکمیل و ارسال فرم ثبت نام، فیش پرداختی

* لطفاً قبل از واریز وجه از ظرفیت دوره مطلع شوید (ظرفیت دوره ۱۶ نفر)

فرم ثبت نام و فیش پرداختی را از طریق دورنگار شماره ۶۶۹۵۴۶۲۲ و یا پست الکترونیکی edu@irandoc.ac.ir، به

پژوهشگاه ارسال کنید و در روز آغاز دوره اصل مدارک را تحویل مسئول ثبت نام دهید.

ج- مشخصات مسئول ثبت نام:

پست الکترونیکی: edu@irandoc.ac.ir

تلفن: ۶۶۹۵۴۶۲۲ - ۰۲۱

نام و نام خانوادگی: خانم عزیز آبادی

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران
Iranian Research Institute
for Scientific Information
and Documentation
(IRANDOC)

بسمه تعالی

مدیریت آموزش

شماره فرم: (۱۱۰) ف.آ.

فرم ثبت نام در دوره‌های آموزشی

نام:									
نام خانوادگی: (در صورتی که بیشتر از ۱۰ حرف می باشد می توانید در هر خانه دو حرف وارد کنید)									
نام پدر:									
جنسیت:									
شماره شناسنامه / کد ملی									
آخرین مدرک تحصیلی:									
شماره تلفن :									
پست الکترونیکی:									
نشانی :									
عنوان دوره‌های انتخابی									
کد دوره									
۱- سواد اطلاعاتی (۱) ، ویژه کارشناسان ارشد دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی									
۲-									
هزینه شرکت در دوره:									
" شرکت در دوره رایگان است									
b هزینه شرکت در دوره مبلغ ۶۰۰۰۰۰ ریال است.									
* مبلغ ۶۰۰۰۰۰ ریال در وجه مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران به شماره حساب ۹۰۲۲۱ بانک ملی شعبه دانشگاه تهران واریز و فیش واریز نقدی را همراه فرم ثبت نام ارسال کردم .									
امضاء شرکت کننده									

برنامه زمانبندی دوره آموزشی: سواد اطلاعاتی مقدماتی، ویژه کارشناسان ارشد، دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی
مدرس: جناب آقای دکتر یزدان منصوریان

برنامه روزانه کلاسها			
روز های هفته	تاریخ برگزاری	ساعات برگزاری	زمان استراحت و پذیرایی
چهارشنبه	۸۶/۲/۱۹	۸/۱۵-۱۰	۱۰-۱۰/۱۵
		۱۰/۱۵-۱۲	۱۲ الی ۱۳ (نماز و ناهار)
		۱۳/۳۰-۱۵/۱۵	۱۵/۱۵-۱۵/۳۰
پنجشنبه	۸۶/۲/۲۰	۸/۱۵-۱۰	۱۰-۱۰/۱۵
		۱۰/۱۵-۱۲	۱۲ الی ۱۳ (نماز و ناهار)
		۱۳/۳۰-۱۵/۱۵	۱۵/۱۵-۱۵/۳۰

بسمه تعالی
مدیریت آموزش

فهرست شرکت کنندگان در دوره آموزشی

شماره فرم: (۱۱۰) ف.آ.

عنوان دوره آموزشی:سواد اطلاعاتی										
نام و نام خانوادگی مربی دوره: جناب آقای دکتر یزدان منصوریان										
کددوره: ۸۶۴/۱										
ردیف	نام و نام خانوادگی	سازمان محل خدمت	عنوان پست سازمانی	حضور و غیاب						
				چهارشنبه ۱۳۸۶/۲/۱۹			پنج شنبه ۱۳۸۶/۲/۲۰			توضیحات
				جلسه اول	جلسه دوم	جلسه سوم	جلسه چهارم	جلسه پنجم	جلسه ششم	
۱	پرویز سلمانی	بنیاد دایره المعارف فارسی	مدیر اجرایی پژوهشگاه آموزشی	P	P	P	P	P	P	
۲	مینا طالقانی	دانشگاه تربیت معلم	کتابدار	P	P	P	P	P	P	
۳	فرشته سید اشرف سلیمانی	دانشگاه هنر	مدیر کتابخانه	P	P	P	P	P	P	
۴	محمدرضا اکبری	دانشکده صنعت هواپیمایی کشوری	عضو هیئت علمی	P	P	P	P	P	P	
۵	حاجیه نظیری آستانه	دانشگاه تربیت معلم	کتابدار	P	P	P	P	P	P	
۶	پریچهر آقا سید جوادی	دانشگاه تربیت معلم	کتابدار	P	P	P	P	P	P	
۷	مریم موسوی	دانشگاه تربیت معلم	مسئول کتابخانه روانشناسی	P	P	P	P	P	P	
۸	آمنه پورآقایی	دانشگاه تربیت معلم	کتابدار	P	P	P	P	P	P	
۹	محمد سروری	دانشگاه تربیت معلم	کارشناس سفارشات خارجی	P	P	P	P	P	P	
۱۰	کبری رثوفی	دانشگاه تربیت معلم	کتابدار	P	P	P	P	P	P	

محل امضای مربی دوره

